

Regeringens proposition

1994/95:197

Vissa socialförsäkringsfrågor, m.m.

Prop.
1994/95:197

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 23 mars 1995

Mona Sahlin

Anna Hedborg
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att en arbetsmarknadsavgift med 2.20 % av avgiftsunderlaget införs för den som har inkomster av annat förvärvsarbete än anställning och som skall betala egenavgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter. Samtidigt minskas sjukförsäkringsavgiften för samma grupp av avgiftsskyldiga med motsvarande procentsats, dvs. en avgiftsväxling genomförs. Det blir därför inte något ökat avgiftsuttag. Den nya arbetsmarknadsavgiften beräknas första gången på grundval av 1997 års taxering och gäller den som påbörjar sitt räkenskapsår den 1 juli 1995 eller senare.

Propositionen innehåller vidare förslag till ändringar i bestämmelserna om föräldraförsäkringen som innebär att en förälder som tillsammans med den andra föräldern har gemensam vårdnad om ett barn, själv skall kunna uppbära föräldrapenningen för hela den för föräldrar avsedda tiden om den andra föräldern, till följd av bestämmelserna i 4 kap. 1 och 9 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring, inte har rätt till föräldrapenning. Det föreslås också regler som gör det möjligt att från den svenska föräldrapenningen med anledning av ett barns födelse räkna av en motsvarande förmån som utgetts enligt utländsk lagstiftning. Vidare föreslås regler om att föräldrapenning inte skall kunna utges för samma barn och tid som en motsvarande förmån utges enligt utländsk lagstiftning.

För de allmänna försäkringskassorna föreslås vissa ändringar med anledning av omläggningen av det statliga budgetåret till kalenderår.

Det föreslås även att de lokala försöksverksamheterna med finansiell

samordning mellan socialförsäkring och hälso- och sjukvård samt mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst får pågå ytterligare ett år.

Slutligen föreslås en följdändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring med anledning av att arbetsvillkoret i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring har ändrats.

Samtliga ändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 1995.

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring	7
2.3	Förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1992:863) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring och hälso- och sjukvård, dels ändring i samma lag	10
2.4	Förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst, dels ändring i samma lag	11
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring	12
3	Ärendet och dess beredning	13
4	Införande av arbetsmarknadsavgift för inkomster av annat förvärvsarbete	14
5	Föräldrapenningsförmåner i vissa fall	15
5.1	Föräldrapenning	15
5.2	Avräkning av tid med föräldrapenningförmån enligt utländsk lagstiftning	17
6	De allmänna försäkringskassornas budgetår	20
7	Försöksverksamhet med finansiell samordning	21
7.1	Lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring och hälso- och sjukvård	21
7.2	Lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst	23
8	Arbetsvillkor för rätt till delpension	24
9	Författningskommentarer	25
9.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter	25
9.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring	25
9.3	Förslaget till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1992:863) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring och hälso- och sjukvård, dels ändring i samma lag	27
9.4	Förslaget till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst, dels ändring i samma lag	27
9.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring	28

Bilaga 1 Lagrådsremissens lagförslag	29
Bilaga 2 Lagrådets yttrande	30
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 mars 1995 .	31

Prop. 1994/95:197

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 1994/95:197

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter,
2. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
3. antar regeringens förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1992:863) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring och hälso- och sjukvård, dels ändring i samma lag,
4. antar regeringens förslag till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst, dels ändring i samma lag,
5. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring,
6. medger att, för den tid försöksverksamheterna med finansiell samordning förlängs, femte huvudtitelns anslag *Sjukpenning och rehabilitering* och *Allmänna försäkringskassor* får disponeras för utgifter på motsvarande sätt som enligt tidigare riksdagsbeslut.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 1 och 4 §§ lagen (1981:691) om socialavgifter¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

1 §²

En försäkrad som avses i 1 kap. 2 § skall på det avgiftsunderlag som anges i 3 – 5 §§ för varje år betala

1. sjukförsäkringsavgift med 9,12 procent,	1. sjukförsäkringsavgift med 6,92 procent,
2. folkpensionsavgift med 6,03 procent,	
3. tillägspensionsavgift med 13,00 procent,	

¹ Lagen omtryckt 1989:633.

² Senaste lydelse 1994:1747.

Nuvarande lydelse

4. delpensionsavgift med 0,20 procent *samt*
5. arbetsskadeavgift med 1,40 procent.

Föreslagen lydelse

4. delpensionsavgift med 0,20 procent,
5. arbetsskadeavgift med 1,40 procent,
6. *arbetsmarknadsavgift med 2,20 procent.*

Prop. 1994/95:197

4 §³

Grunden för beräkning av avgift enligt 1 § 1 och 5 utgörs av inkomst av annat förvärvsarbete som avses i 3 kap. 2 eller 2 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Grunden för beräkning av avgift enligt 1 § 1, 5 *och 6* utgörs av inkomst av annat förvärvsarbete som avses i 3 kap. 2 eller 2 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Grunden för beräkning av avgift enligt 1 § 2 – 4 utgörs av inkomst av annat förvärvsarbete som avses i 11 kap. 3 § lagen (1962:381) om allmän försäkring.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1995 och tillämpas första gången i fråga om egenavgifter som beräknas på grundval av 1997 års taxering.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om egenavgifter som beräknas på grundval av 1996 och tidigare års taxeringar.

³ Senaste lydelse 1992:1572.

2.2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1962:381) om allmän försäkring¹

dels att 4 kap. 3 och 16 §§ samt 18 kap. 14 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 4 kap. 9 a §, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*4 kap.
3 §²

Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse utges under högst 450 dagar sammanlagt för föräldrarna.

Vid flerbarnsbörd utges föräldrapenning under ytterligare 180 dagar för varje barn utöver det första.

Om föräldrarna gemensamt har vårdnaden om barnet, har varje förälder rätt att uppbära föräldrapenning under hälften av den i första och andra styckena angivna tiden.

En förälder som ensam har vårdnaden om barnet har rätt att själv uppbära föräldrapenningen under hela den tid som anges i första och andra styckena.

En förälder som ensam har vårdnaden om barnet har rätt att själv uppbära föräldrapenningen under hela den tid som anges i första och andra styckena. *Det samma gäller om föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet men den andra föräldern inte har rätt till föräldrapenning enligt 1 och 9 §§.*

Om en förälder på grund av sjukdom eller handikapp varaktigt saknar förmåga att vårda barnet har den andra föräldern rätt att själv uppbära föräldrapenningen under hela den tid som anges i första och andra styckena.

En förälder kan avstå rätt att uppbära föräldrapenning till förmån för den andra föräldern med undantag för föräldrapenning med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning såvitt avser en tid om 30 dagar för varje barn, eller vid flerbarnsbörd, för barnen gemensamt. Ett avstående från rätt att uppbära föräldrapenning görs genom skriftlig anmälan till försäkringskassan.

Föräldrapenning utges längst till dess barnet har fyllt åtta år eller till den senare tidpunkt då barnet har avslutat det första skolåret.

9 a §

Om en förälder har uppburit en förmån enligt utländsk lagstiftning som motsvarar föräldrapenning med anledning av ett barns födelse, skall den tid då den utländska förmånen har utgetts räknas av

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 1994:1568.

från det högsta antal dagar under vilka föräldrapenning kan utges enligt 3 § första och andra styckena.

Avräkningen skall i första hand göras från de dagar som föräldern själv har rätt till enligt 3 § tredje stycket och, beträffande dessa dagar, från de dagar som avses i 6 § andra stycket. För återstående dagar som skall avräknas gäller följande.

1. Om den utländska förmånen grundas på inkomst av anställning eller av annat förvärvsarbete skall avräkningen i första hand göras från de dagar för vilka föräldrapenning kan utges med belopp som motsvarar föräldrarnas sjukpenning.

2. Om den utländska förmånen utges med ett belopp som för alla förmånstagare är enheligt och oberoende av inkomst av anställning eller av annat förvärvsarbete, skall avräkningen i första hand göras från de dagar för vilka föräldern har rätt till sådan föräldrapenning som endast kan utges enligt garantinivån.

16 §³

Föräldrapenningförmåner får inte utges till båda föräldrarna för samma barn och tid i annat fall än som anges i 4 § andra stycket och 10 § tredje och fjärde styckena.

Föräldrapenningförmåner får inte utges till båda föräldrarna för samma barn och tid i annat fall än som anges i 4 § andra stycket och 10 § tredje och fjärde styckena. Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse får inte heller utges om det för samma barn och tid utges en motsvarande förmån enligt utländsk lagstiftning.

Tillfällig föräldrapenning får utges till båda föräldrarna för samma barn och tid, om båda följer med ett barn till läkare när barnet lider av allvarlig sjukdom. Detsamma gäller om båda föräldrarna, som en del i behandlingen av barnet, behöver delta i ett läkarbesök eller i någon av läkare ordinerad behandling.

Oavsett antalet barn utges till en förälder inte mer än sammanlagt hel föräldrapenning per dag.

³ Senaste lydelse 1988:130.

18 kap.

14 §⁴

En allmän försäkringskassas räkenskaper skall omfatta perioden den 1 juli – den 30 juni (budgetår).

Styrelsen skall senast den 1 oktober varje år till revisorerna lämna en av styrelsens ledamöter underskriven årsredovisning innefattande förvaltningsberättelse, resultaträkning och balansräkning för det senast förflutna budgetåret. Styrkt avskrift av årsredovisningen skall samtidigt översändas till riksförsäkringsverket och till berört landsting eller berörd kommun.

Styrelsen skall årligen tillstålla Riksförsäkringsverket de uppgifter om kassans förvaltning som fordras för framställning om anslag.

En allmän försäkringskassas räkenskaper skall omfatta perioden den 1 januari – den 31 december (budgetår).

Styrelsen skall årligen till revisorerna lämna en av styrelsens ledamöter underskriven årsredovisning innefattande förvaltningsberättelse, resultaträkning och balansräkning för det senast förflutna budgetåret. Styrkt avskrift av årsredovisningen skall samtidigt översändas till Riksförsäkringsverket och till berört landsting eller berörd kommun.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1995.
2. Äldre bestämmelser i 4 kap. 3 § tillämpas i fråga om föräldrapening för vård av barn som är fött före den 1 januari 1995.
3. Det första budgetåret efter lagens ikraftträdande skall omfatta perioden den 1 juli 1995 – den 31 december 1996. För budgetåret den 1 juli 1994 – den 30 juni 1995 skall äldre bestämmelser tillämpas i fråga om styrelsens skyldighet att lämna årsredovisning till revisorerna, Riksförsäkringsverket och berört landsting eller berörd kommun.

⁴ Senaste lydelse 1992:275.

2.3 Förslag till

Lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1992:863) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring och hälso- och sjukvård, dels ändring i samma lag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1992:863) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring och hälso- och sjukvård, som gäller till utgången av år 1995,
dels att lagen skall fortsätta att gälla till utgången av år 1996,
dels att 2 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

I en försöksverksamhet med finansiell samordning får sjukvårdshuvudmannen, i enlighet med överenskommelsen med försäkringskassan, ansvar för att i ett försöksområde täcka kostnader för

1. sjukpenning och rehabiliteringsersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, och

2. sjukpenning enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring.

Kostnader enligt första stycket får avse förmåner för tiden den 1 januari 1993 – den 31 december 1995. Detta gäller dock inte om rätten till förmånen har fastställts först efter utgången av januari 1996.

Kostnader enligt första stycket får avse förmåner för tiden den 1 januari 1993 den – 31 december 1996. Detta gäller dock inte om rätten till förmånen har fastställts först efter utgången av januari 1997.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1995.

2.4 Förslag till

Prop. 1994/95:197

Lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst, dels ändring i samma lag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst, som gäller till utgången av år 1997, dels att lagen skall fortsätta att gälla till utgången av år 1998, dels att 11 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

Ledamöter och ersättare i förbundsstyrelsen väljs för *tre* år räknat från och med den 1 januari året efter det, då val i hela riket till kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige ägt rum. Tjänstgöringstiden för ledamot eller ersättare som utses av den allmänna försäkringskassan räknas dock från och med den 1 september året efter nämnda valår.

Ledamöter och ersättare i förbundsstyrelsen väljs för *fyra* år räknat från och med den 1 januari året efter det, då val i hela riket till kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige ägt rum. Tjänstgöringstiden för ledamot eller ersättare som utses av den allmänna försäkringskassan räknas dock från och med den 1 september året efter nämnda valår.

När val av ledamöter och ersättare till förbundsstyrelsen sker första gången, skall tjänstgöringstiden räknas från valets förrättande till den tidpunkt, då nästa tjänstgöringstid börjar enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1995. I fråga om ledamöter och ersättare i förbundsstyrelse vilka utsetts före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser. Innan tjänstgöringstiden löper ut för sådana ledamöter och ersättare, valda efter 1994 års allmänna val, skall de som har utsett dem förrätta fyllnadsval för tiden intill nästa tjänstgöringsperiod enligt 11 § första stycket.

2.5 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1979:84) om
delpensionsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*3 §¹

Försäkrad för delpension är den som är bosatt i Sverige och under en ramtid av ett år omedelbart före den dag då pension avses börja utgå eller den tidigare dag då ansökan görs har förvärvsarbetat i minst 75 dagar fördelade på minst *fyra* månader enligt bestämmelserna om arbetsvillkor i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring. Tid då sökanden har varit hindrad att arbeta av anledning som sägs i den lagen eller i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd inräknas inte vid bestämmande av ramtid. Som arbetshinder räknas vid tillämpning av denna paragraf även arbetslöshet vid vilken ersättning har utgetts enligt någon av nämnda lagar.

Försäkrad för delpension är den som är bosatt i Sverige och under en ramtid av ett år omedelbart före den dag då pension avses börja utges eller den tidigare dag då ansökan görs har förvärvsarbetat i minst 80 dagar fördelade på minst *fem* månader enligt bestämmelserna om arbetsvillkor i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring. Tid då sökanden har varit hindrad att arbeta av anledning som sägs i den lagen eller i lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd inräknas inte vid bestämmande av ramtid. Som arbetshinder räknas vid tillämpning av denna paragraf även arbetslöshet vid vilken ersättning har utgetts enligt någon av nämnda lagar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1995. Äldre bestämmelser skall tillämpas om delpension sökts eller skall börja utges för tid med början före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 1989:221.

I detta lagstiftningsärende tar regeringen upp skilda frågor inom socialförsäkringen och andra områden.

Riksdagen beslutade i samband med behandlingen av regeringens proposition 1994/95:25 Vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m.m. att en avgiftsväxling mellan sjukförsäkringsavgiften och arbetsmarknadsavgiften avseende uttaget av arbetsgivaravgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter, SAL, skulle genomföras från och med den 1 januari 1995 bet. 1994/95:FiU1, rskr. 1994/95:145). Sjukförsäkringsavgiften för arbetsgivare sänktes därvid från 8,43 % till 6,23 % och arbetsmarknadsavgiften för arbetsgivare höjdes i motsvarande grad från 2,12 % till 4,32 %. Det samlade uttaget av arbetsgivaravgifterna påverkades därför inte av denna avgiftsväxling. Som skäl för växlingen anfördes att ökade inbetalningar till arbetsmarknadsfonden var nödvändiga för att täcka det stora underskott som uppstått i samband med den höga arbetslösheten.

Egenavgift i form av arbetsmarknadsavgift enligt SAL har hittills inte betalats för inkomster av annat förvärvsarbete. På grund härav kunde inte motsvarande växling göras för egenavgifterna som gjordes för arbetsgivaravgifterna. Regeringen anförde dock att avsikten var att senare återkomma till riksdagen med förslag om införande av en arbetsmarknadsavgift för inkomster av annat förvärvsarbete och att egenavgiften i form av sjukförsäkringsavgift enligt SAL, därvid samtidigt skulle reduceras. Ärendet har beretts med berörda myndigheter och dessa har givits tillfälle att inkomma med synpunkter.

Utredningen om socialförsäkringen och EG (S 1991:03) har i sitt slutbetänkande Social trygghet och EES (SOU 1993:115) redovisat överväganden och förslag som EES-avtalet, och i en förlängning ett medlemskap i EU, för med sig i fråga om andra socialförsäkringsförmåner än pensioner samt beträffande sjukvårdsförmåner och olika former av bidrag till barnfamiljer. Utredningens förslag remissbehandlades under våren 1994. En sammanställning av remissvaren vad avser den del som behandlas i denna proposition finns tillgänglig i Socialdepartementet (dnr. S94/4255/F). I denna proposition presenteras vissa förslag till regeländringar inom föräldraförsäkringens område som bygger på förslagen i slutbetänkandet.

Till följd av riksdagens beslut om omläggning av det statliga budgetåret till kalenderår (Riksdagsutredningens betänkande 1993/94:TK2, bet. 1993/94:KU18, rskr. 1993/94:425 samt bet. 1994/95:KU2, rskr. 1994/95:4) föreslås vidare vissa konsekvensändringar för de allmänna försäkringskassorna.

Lokala försöksverksamheter med finansiell samordning förekommer mellan socialförsäkring och hälso- och sjukvård samt mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst. Försöksverksamheterna får pågå längst till utgången av år 1995 respektive år 1997. Regeringen föreslår att respektive försöksverksamhet får pågå ytterligare ett år.

Med anledning av att arbetsvillkoret i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring har ändrats föreslås en följdändring i lagen (1979:84) om

delpensionsförsäkring. Som arbetsvillkor i arbetslöshetsförsäkringen gäller att den sökande under de senaste tolv månaderna skall ha förvärvsarbetat under minst 80 dagar fördelade på minst fem månader. Samma villkor kommer i och med förändringen även att gälla delpensionsförsäkringen.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 2 mars 1995 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 1*. Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 2*.

4 Införande av arbetsmarknadsavgift för inkomster av annat förvärvsarbete

Regeringens förslag: En arbetsmarknadsavgift införs den 1 juli 1995 för den som har inkomster av annat förvärvsarbete och skall betala egenavgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter, SAL. Vid införandet av den nya arbetsmarknadsavgiften sänks sjukförsäkringsavgiften för sådana inkomster från 9,12 % till 6,92 %. Den nya arbetsmarknadsavgiften fastställs till 2,20 %.

Skälen för regeringens förslag: Arbetsmarknadsavgiften finansierar bl.a. arbetslöshetsersättning enligt lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd. Rätt till sådana förmåner har både anställda och företagare. De som har inkomst av annat förvärvsarbete får således del av arbetslöshetsersättningen trots att det för dem inte tas ut någon arbetsmarknadsavgift enligt SAL. Regeringen anser därför att även denna grupp skall betala en arbetsmarknadsavgift.

Arbetslöshetsförsäkringen handhas av arbetslöshetskassorna. Arbetslöshetskassor som försäkrar endast den som har inkomst av annat förvärvsarbete är Köpmännens arbetslöshetskassa, Småföretagarnas arbetslöshetskassa, Petroleumhandlarnas arbetslöshetskassa och Sveriges fiskares arbetslöshetskassa.

Småföretagarnas arbetslöshetskassa är den till antalet medlemmar största kassan. Under år 1993 beviljade denna kassa ca 11 000 ansökningar om arbetslöshetsersättning. Även de arbetslöshetskassor som är avsedda för anställda kan bland sina medlemmar ha personer som har inkomst av annan förvärvsverksamhet. Vidare kan tidigare anställda under viss tid stå kvar i den arbetslöshetskassa de tillhörde som anställda.

Inkomsterna från sjukförsäkringsavgiften enligt SAL med nuvarande avgiftsuttag beräknas under år 1995 till ca 1 420 mkr. Den här föreslagna avgiftsväxlingen med 2,20 % innebär att inkomsterna från sjukförsäk-

ringsavgiften minskar med ca 350 mkr, vilka i stället kommer att tillföras som arbetsmarknadsavgift från inkomster av annat förvärvsarbete. Det totala avgiftsuttaget för inkomster av annat förvärvsarbete skall inte öka i samband med införandet av en arbetsmarknadsavgift och den tidigare relationen mellan de satta procentsatserna bör bibehållas. Under år 1994 var sjukförsäkringsavgiften för arbetsgivare enligt SAL 0,69 procentenheter lägre än motsvarande avgift för inkomster av annat förvärvsarbete. För att bibehålla denna relation föreslår regeringen därför att en växling med 2,20 % genomförs.

För att rätt belopp skall kunna överföras när det gäller sjukförsäkringsavgiften respektive arbetsmarknadsavgiften har i övergångsbestämmelserna intagits regler för den som har förlängt räkenskapsår. Arbetsmarknadsavgiften kommer att debiteras den som påbörjar sitt räkenskapsår den 1 juli 1995 eller senare.

Den som betalar egenavgifter har en möjlighet att sänka sjukförsäkringsavgiften med 1,12 respektive 2,12 procentenheter om denne väljer att ha tre dagars respektive 30 dagars karenstid. Denna möjlighet bör alltså kvarstå.

För personer som flyttar inom den europeiska unionen finns regler för samordning av medlemsländernas sociala trygghetssystem i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen. För de personer som enligt förordningen inte skall omfattas av svensk lagstiftning om social trygghet får svenska avgifter för finansiering av den sociala tryggheten inte tas ut. Detta följer direkt av lagvalsreglerna i förordningen och gäller för samtliga socialavgifter som avser förmåner som omfattas av förordningen. Anledning saknas därför att göra undantag för dessa fall i den föreslagna lagtexten.

5 Föräldrapenningförmåner i vissa fall

5.1 Föräldrapenning

Regeringens förslag: En förälder, som tillsammans med den andra föräldern har gemensam vårdnad om ett barn, skall själv kunna uppbära föräldrapenning för hela den för föräldrar avsedda gemensamma tiden om den andra föräldern till följd av bestämmelserna i 4 kap. 1 och 9 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring, AFL, inte är berättigad till föräldrapenning.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har avstått från att yttra sig över förslaget. *Försäkringsöverdomstolen* noterar att förslaget inte

bara har betydelse för medborgare i EES-länder utan också tillförsäkrar personer i andra länder svenska förmåner. *Riksförsäkringsverket* tillstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Antalet ersättningsdagar med föräldrapenning i samband med barns födelse är 450 dagar sammanlagt för båda föräldrarna. När föräldrarna gemensamt har vårdnaden om barnet har varje förälder rätt till hälften av den totala ersättningstiden, dvs. 225 dagar. En förälder kan överlåta sin rätt till föräldrapenning till förmån för den andra föräldern med undantag för 30 dagar för varje barn med föräldrapenning motsvarande föräldrarnas sjukpenning.

Om en förälder inte är berättigad till föräldrapenning t.ex. på grund av att han eller hon inte har varit inskriven hos försäkringskassa under 180 dagar i följd närmast före den dag för vilken föräldrapenning skall utbetalas eller därför att han eller hon inte omfattas av den svenska socialförsäkringen, har den andra föräldern ändå rätt till 225 ersättningsdagar. En förälder som däremot ensam har vårdnaden om barnet har själv rätt till samtliga föräldrapenningdagar.

Som exempel på situationer när båda föräldrarna har vårdnaden om ett barn men bara en av dem är berättigad till föräldrapenning enligt lagen om allmän försäkring kan nämnas föräldrar som är bosatta i Sverige men där en av dem inte omfattas av den svenska socialförsäkringen på grund av förvärvsarbete i annat land. Den förälder som omfattas av den svenska föräldraförsäkringen får i detta fall endast hälften av det totala antalet föräldrapenningdagar. Från barnets synpunkt är det emellertid viktigt att åtminstone en förälder ges möjlighet att vara hemma med föräldrapenning under samtliga de dagar som föräldrapenning är tänkt att kunna utges för ett barn.

Enligt regeringens uppfattning bör i dessa situationer den förälder som uppfyller förutsättningarna för rätt till föräldrapenning själv få uppbära föräldrapenningen för hela den tid som föräldrapenning kan utges för barnet. Regeringens förslag innebär att dessa föräldrar genom den lagtekniska utformningen av den nya bestämmelsen kommer att behandlas på samma sätt som föräldrar som ensamma har vårdnaden om ett barn.

Den föreslagna bestämmelsen föreslås avse barn födda i januari 1995 eller senare. För barn födda före den 1 januari 1995 föreslås att äldre bestämmelser skall fortsätta att gälla.

Regeringens förslag: Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse skall inte kunna utges för samma barn och tid som en motsvarande förmån utges enligt utländsk lagstiftning. Vidare skall från det antal dagar som berättigar till svensk föräldrapenning avräknas det antal dagar som en motsvarande förmån enligt utländsk lagstiftning har utgetts för barnet.

Avräkningen skall göras enligt en i lagen särskilt angiven ordning.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har avstått från att yttra sig över förslaget. *Lunds universitet* anför att en nationell svensk regel för avräkning av föräldrapenning vid barns födelse om motsvarande förmån utgetts i annat land inte behövs, eftersom domar från EG-domstolen inte kan tas till intäkt för behovet av en nationell regel. *Försäkringsöverdomstolen* befarar att efterlevnaden av bestämmelsen blir svår att kontrollera när det gäller andra personer än EU- eller EES-medborgare. *Riksförsäkringsverket* tillstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Den svenska föräldraförsäkringen är konstruerad så att den ger föräldrarna rätt till föräldrapenning under ett visst antal dagar för varje barn, men medger föräldrarna stor valfrihet när det gäller förläggningen i tiden av dagarna med föräldrapenning. Föräldrapenning kan t.ex. tas ut längst till dess barnet fyllt åtta år eller till den senare tidpunkt då barnet avslutat det första skolåret.

För att undvika att oavkortade föräldrapenningförmåner utges från två eller flera länder för vård av samma barn bör det enligt regeringens mening finnas möjlighet att avräkna perioder under vilka förmåner har utgetts för ett barn enligt ett annat lands lagstiftning vid beviljandet av motsvarande förmån för samma barn enligt svensk lagstiftning, dvs. en form av sammanläggning till nackdel för den försäkrade i fråga om den tidsrymd under vilken en förmån längst kan ges ut. Det bör vidare inte heller vara möjligt att uppbära föräldrapenning, om det för samma barn och tid utges en motsvarande förmån enligt utländsk lagstiftning.

I rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen (EGT, nr L 230, 22.8.1983,s.6), finns redan en avräkningsregel i det avsnitt som handlar om förmåner vid sjukdom och moderskap.

Enligt artikel 35.4 i den förordningen gäller att, om lagstiftningen i en medlemsstat fastställer en längsta period under vilken en förmån kan ges ut, får den institution som tillämpar denna lagstiftning beakta den period under vilken förmånen redan har getts ut av en institution i en annan medlemsstat avseende samma barn.

Bestämmelsen i artikel 35.4 avser den längsta period en förmån kan ges ut för samma barn, oberoende av om det enbart är den ena föräldern som utnyttjar förmånen eller om båda föräldrarna har uppburit förmåner.

Detta innebär t.ex. att, om den ena föräldern omfattas av tysk lagstiftning och uppbär tyska kontantförmåner vid moderskap, kan den period under vilken sådana förmåner uppburits, senare räknas av mot dagar med svensk föräldrapenning, som den andra föräldern, som omfattas av svensk lagstiftning, önskar ta ut.

Bestämmelsen i artikel 35.4 torde också kunna tillämpas direkt enligt sin ordalydelse. Det innebär att den skulle kunna tillämpas i fråga om den svenska föräldrapenningen utan att det finns någon svensk regel som föreskriver att avräkning skall ske.

Mot bakgrund av ett antal avgöranden av EG-domstolen torde detta emellertid endast gälla i de fall en förälder får rätt till svensk föräldrapenning med hjälp av förordningens bestämmelser om likabehandling och sammanläggning av försäkrings-, anställnings- eller bosättningsperioder. EG-domstolen har i olika domar fastslagit, att förordning (EEG) nr 1408/71 inte kan åberopas för att minska förmåner som tillerkänns en person med tillämpning uteslutande av nationell lagstiftning. Med hänsyn till denna ståndpunkt, som i vart fall tycks gälla i fråga om pension medan det är oklart i vad mån den gäller även beträffande andra förmåner, finns det skäl att införa en nationell svensk avräkningsregel.

Regeringen föreslår därför, att det i 4 kap. lagen om allmän försäkring införs en ny bestämmelse med innebörd, att vid beräkning av antalet dagar för vilka föräldrapenning kan utges för ett barn skall avräknas dagar under vilka motsvarande förmån tidigare har utgetts för samma barn enligt utländsk lagstiftning. Bestämmelsen föreslås få generell giltighet genom att även länder utanför EU/EES omfattas. Regeringen föreslår också, att bestämmelserna i 4 kap. 16 § första stycket lagen om allmän försäkring kompletteras med regler om att föräldrapenning med anledning av ett barns födelse inte får ges ut för ett barn om det för samma barn och tid ges ut en motsvarande förmån enligt utländsk lagstiftning. Denna situation av samtidig avräkning omfattas inte av bestämmelserna i artikel 35.4.

En särskild fråga är i vilken ordning avräkning bör göras mot svenska föräldrapenningsförmåner. Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse utges under högst 450 dagar sammanlagt för föräldrarna. Föräldrapenning enligt sjukpenningnivån utges dels under 180 dagar under förutsättning att föräldern under 240 dagar före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för födelsen varit försäkrad för en sjukpenning över garantinivån, dels under ytterligare 180 dagar utan motsvarande kvalifikationskrav. För övriga dagar utges ersättning enligt garantinivån.

Om en person kommer till Sverige utan att uppfylla förutsättningarna för sammanläggning med försäkringstid i ett annat EU- eller EES-land kan enligt bestämmelserna i 4 kap. 9 § lagen om allmän försäkring föräldrapenning inte utbetalas förrän efter 180 dagar. Om personen i fråga inte uppfyller 240-dagars-villkoret kan föräldrapenning för de första 180 dagarna som berättigar till föräldrapenning endast utges enligt garanti-

nivån. Först därefter föreligger rätt till föräldrapenning som motsvarar sjukpenningen.

Med hänsyn till det krav på försäkring för sjukpenning över garantinivån före barnets födelse som gäller för de första 180 dagarna med föräldrapenning, är det dessa dagar som i största utsträckning motsvarar de förmåner vid moderskap som utges i andra länder. Avräkning bör därför först göras mot de 180 dagar för vilka ett sådant krav gäller och detta oavsett om dagarna utges enligt sjukpenningnivå eller garantinivå. Om den förmån som föräldern erhållit i ett annat land är en inkomstrelaterad föräldraförmån bör därefter avräkning i första hand ske mot de återstående 180 dagarna för vilka rätt till föräldrapenning enligt sjukpenningnivå föreligger. Resterande dagar avräknas mot sådan föräldrapenning som endast kan ersättas enligt garantinivån, de s.k. garantidagarna. Om den utländska förmånen däremot har utgetts med ett enhetligt belopp bör avräkningen, sedan de första 180 dagarna räknats av, i första hand ske mot de 90 dagar som endast ges ut enligt garantinivån och därefter bör avräkning ske mot dagar enligt sjukpenningnivån.

De förmåner som enligt utländsk lagstiftning ges ut i form av engångsbelopp bör omräknas till periodisk förmån. Beräkningen torde därvid kunna ske i enlighet med de riktlinjer som Riksförsäkringsverket angav i Allmänna Råd 1989:4 (numera ersatta av Allmänna Råd 1994:7) för tillämpningen av konventionsregler om avräkning.

Avräkning mot svenska föräldrapenningdagar bör ske även då en arbetsgivare enligt utländsk lagstiftning har en lagstadgad skyldighet att utge lön eller annan ersättning under föräldraledighet. Den tid under vilken sådan ersättning uppburits från arbetsgivaren bör således avräknas från den svenska föräldraförsäkringen. Om förmånen däremot till sin karaktär är en allmän familjeförmån, skall den inte föranleda någon minskning av antalet dagar med föräldrapenning.

Avgörande vid avräkningen är, att en utländsk förmån utgetts för vård av samma barn. Däremot är det utan betydelse om förmånen tillkommit barnets fader eller moder eller någon annan. I den mån t.ex. barnets fader vill ha svensk föräldrapenning görs avräkningen mot tid varunder utländska förmåner tidigare utgetts såväl till honom själv som till barnets moder.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1995. Avräkning kan ske även om den utländska förmånen utgetts för tid dessförinnan men bara mot dagar med föräldrapenning som en förälder tar ut efter ikraftträdandet.

Vad gäller förslaget i 4 kap. 3 § lagen om allmän försäkring kan konstateras att i förhållande till tidigare gällande regler kan kostnaden anses rymmas inom ramen. I januari 1994 uppgick antalet gränsarbetare till drygt 1 200. Endast en mindre del av dessa kan antas komma i fråga för

föräldrapenning vid barns födelse. För närvarande finns inga regler om avräkning för tid med föräldrapenningförmån enligt utländsk lagstiftning. De föreslagna reglerna om avräkning kan därför antas medföra en besparing.

6 De allmänna försäkringskassornas budgetår

Regeringens förslag: En allmän försäkringskassas budgetår skall fr.o.m. år 1997 omfatta tidsperioden januari-december (kalenderår). Det budgetår som börjar den 1 juli 1995 skall löpa t.o.m. den 31 december 1996. Årsredovisning skall lämnas årligen.

Skälen för regeringens förslag: Enligt beslut av riksdagen läggs det statliga budgetåret fr.o.m. år 1997 om till kalenderår (januari – december). I övergångsperioden från det nuvarande brutna räkenskapsåret (juli – juni) skall det kommande budgetåret omfatta en 18-månadersperiod, dvs. fr.o.m. den 1 juli 1995 t.o.m. den 31 december 1996. (Riksdagsutredningens betänkande 1993/94:TK2, bet. 1993/94:KU18, rskr. 1993/94:425 och bet. 1994/95:KU2, rskr. 1994/95:4).

Försäkringskassorna är inte statliga myndigheter, men deras arbetsuppgifter är statligt reglerade och verksamheten finansieras med av staten beslutade och uppburna skatter och avgifter. I årets budgetproposition har medel beräknats för försäkringskassorna för en 18-månadersperiod (prop. 1994/95:100 bil. 6, anslaget Allmänna försäkringskassor). De allmänna försäkringskassornas räkenskapsår bör därför ändras på motsvarande sätt som för statliga myndigheter.

Regeringens förslag föranleder ändring i 18 kap. 14 § lagen om allmän försäkring. Denna paragraf omfattar även bestämmelser om att årsredovisning senast den 1 oktober varje år skall lämnas till kassans revisorer med kopia till bl.a. Riksförsäkringsverket. Denna tid bör också ändras. Någon preciserad tidpunkt har dock ännu inte fastställts för motsvarande redovisning inom det statliga myndighetsområdet. Regeringen föreslår mot bakgrund härav att i lagen om allmän försäkring endast anges att årsredovisning skall lämnas årligen varefter regeringen meddelar närmare föreskrifter om tidpunkt.

7.1 Lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring och hälso- och sjukvård

Regeringens förslag: Lagen (1992:863) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring och hälso- och sjukvård förlängs att gälla till utgången av år 1996. Medel för finansiering av försöksverksamheten för 1996 får disponeras från femte huvudtitelns anslag Sjukpenning och rehabilitering.

Skälen för regeringens förslag: Lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring och hälso- och sjukvård bedrivs inom fem försöksområden under tiden den 1 januari 1993 – den 31 december 1995. Försöksverksamheten regleras genom lagen (1992:863) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring och hälso- och sjukvård (prop. 1991/92:105, bet. 1991/92:SfU17, rskr. 1991/92:347).

De fem försöksområdena är Malmöhus län (Hör, Hörby och Eslövs kommuner), Gävleborgs län (Sandvikens, Hofors och Ockelbo kommuner), Västmanlands län (Köpings, Arboga och Kungsörs kommuner), Gotlands län och Södermanlands län (Eskilstuna och Nyköpings kommuner). Försöksverksamheten bygger på avtal mellan respektive sjukvårdshuvudman och försäkringskassa och bedrivs på olika sätt i de fem försöksområdena.

Gotlands län och Södermanlands län har i skrivelser till Socialdepartementet begärt att försöksverksamheten skall förlängas ytterligare minst ett år. Enligt vad regeringen erfarit, föreligger intresse om förlängd försöksverksamhet även från vissa övriga försöksområden. Som skäl för begäran om förlängning anförs bl.a. att försöksverksamheten under år 1993 till stor del präglades av uppbyggnad och att verksamheten kom igång på allvar först under år 1994 samt att det vore olyckligt att avbryta en löftesrik försöksverksamhet med hänsyn till att de fulla effekterna av försöken kan avläsas först efter något eller några år.

Riksförsäkringsverket (RFV) och Socialstyrelsen uppger i en lägesrapport (RFV REDOVISAR 1994:7 FINSAM) att de lokala satsningarna ute i vården har varit av relativt blygsam omfattning, även om antalet aktiviteter skiljer sig åt mellan försöksområdena. Sammantaget har ett 70-tal projekt iscensatts. I förhållande till tillgången på medel uppvisar försöksområdena ett tämligen lågt risktagande. Detta får emellertid bedömas mot bakgrund av den korta tid som FINSAM pågått och de förberedelsearbeten och administrativa satsningar som de lokala projektledningarna måst vidta innan projekt kunnat startas ute i verksamheten. Till bilden hör dock att ett flertal projektidéer diskuteras och beslut fattats om vidare utveckling. Aktiviteten kan sålunda väntas öka i omfattning under kommande år.

Av rapporten framgår vidare att försöksverksamheten sammantaget har gett ett överskott med cirka 26,5 mkr jämfört med beräknad kostnadsutveckling utan försöksregler. Under det första året har samtliga försöksområden redovisat positiva ekonomiska resultat.

Vidare sägs i rapporten att det krävs stabila positiva resultat över hela försöksperioden för att man skall kunna dra slutsatser om att en finansiell samordning ger ekonomiska effekter. De kommande årens analyser av försöksverksamheten och dess ekonomiska utfall får därför visa huruvida de nu uppmätta resultaten utgörs av initialeffekt, uppkommit slumpvis eller blir bestående.

Under senare år har i ett flertal rapporter tagits upp nödvändigheten av bättre samordnade resurser för rehabiliteringsarbetet. Regeringen anser att det av flera skäl är lämpligt att de försöksverksamheter som bedrivs med finansiell samordning mellan socialförsäkring och hälso- och sjukvård får fortsätta under ytterligare en tid. Regeringen föreslår därför att den pågående försöksverksamheten förlängs till utgången av år 1996.

De pengar som sjukvårdshuvudmannen ges ett delansvar för är de som under ett år förväntas gå till sjukpenning, arbetsskadesjukpenning och rehabiliteringsersättning (s.k. kostnadstäckningsbelopp). Sammantaget för de fem försöksområdena för år 1993 motsvarade det beräknade s.k. preliminära kostnadstäckningsbeloppet 1 019 mkr. Tio procent av den summan är det disponibla beloppet som får användas till aktiviteter av olika slag som antas kunna minska sjukskrivningskostnaderna. År 1993 har sålunda 102 mkr fördelats mellan de fem försöksområdena.

Regeringen anser att de ytterligare medel som behövs för den förlängda försöksverksamheten bör, i likhet med tidigare, tas från statsbudgetens anslag Sjukpenning och rehabilitering.

Vid lagens tillkomst angavs att uppföljning av försöken skulle ske löpande och att en slutlig utvärderingsrapport skulle vara färdigställd senast den 1 november 1996. Regeringen anser att det är viktigt att utvärderingen fullföljs i huvudsak enligt den tidigare planeringen. En fördel med att förlängning sker är att utvärderingen då kan ske när försöksverksamheten är i full drift och inte i en avslutningsfas. Numera bör gälla att den slutliga utvärderingsrapporten skall redovisas till regeringen före den 1 februari 1997.

Den nu föreslagna förlängningen föranleder ändring i 2 § lagen (1992:863) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring och hälso- och sjukvård.

7.2 Lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst

Prop. 1994/95:197

Regeringens förslag: Lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst förlängs till utgången av år 1998. Medel för finansiering av försöksverksamheten för 1998 får disponeras från femte huvudtitelns anslag *Allmänna försäkringskassor och Sjukpenning och rehabilitering*.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen har beslutat att tillåta lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst. Försöksverksamheten regleras genom lag (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst (prop. 1993/94:205, bet. 1993/94:SfU19, rskr. 1993/94:369).

Försöksverksamheten har begränsats till högst fem försöksområden. Ansökningar om medverkan i försöksverksamheten skall beredas av Riksförsäkringsverket i samråd med Socialstyrelsen. Försöksverksamheten startade den 1 juli 1994 och skall avslutas senast vid utgången av år 1997. Ansökan om att medverka i försöksverksamheten har inkommit från Bohuslandstinget, Stenungsunds kommun och Bohusläns allmänna försäkringskassa. Regeringen har den 30 juni 1994 beslutat om medgivande för denna försöksverksamhet fr.o.m. den 1 juli samma år.

Socialdepartementet har i skrivelse den 8 juli 1994 inbjudit ytterligare intresserade att inkomma med ansökan om att medverka i försöksverksamheten. Under hösten 1994 har tolv intresseanmälningar inkommit till Socialdepartementet. De intresseanmälningar som inkommit är som regel mycket kortfattade. De ger uttryck för att de olika parterna har haft kontakt och att det finns ett intresse för att medverka i försöksverksamheten. Intresseanmälningarna är dock inte så utförliga att de kan läggas till grund för regeringsbeslut om vilka ytterligare försöksområden som bör komma i fråga.

Erfarenheter från Stenungsundsprojektet är bl.a. att det tar lång tid att komma igång med en försöksverksamhet av detta slag. Försöket måste förankras inom de olika organisationerna, bland både politiker och tjänstemän. Enligt regeringens bedömning är det inte troligt att någon ytterligare försöksverksamhet kan starta före år 1996. För att en försöksperiod skall kunna ge underlag för en tillfredsställande utvärdering bör den helst omfatta tre år. Eftersom försöksverksamheten kan pågå längst till utgången av år 1997 och några försöksområden utöver Stenungsunds kommun ännu inte beslutats, är det angeläget att en förlängning sker. Regeringen föreslår därför att försöksverksamheten förlängs till utgången av år 1998.

Av förarbetena till lagen framgår, att en slutlig utvärderingsrapport

avseende försöksverksamheten skall redovisas till regeringen senast den 1 juni 1998. Utvärderingstidpunkten bör flyttas fram i motsvarande mån som försöksverksamheten förlängs, dvs. till senast den 1 juni 1999.

Försäkringskassans andel av finansiellt överskott eller underskott fördelas mellan staten och försäkringskassan. Försäkringskassans andel av ett över- eller underskott skall enbart avse den del som kan hänföras till förvaltning och högst ett belopp motsvarande tio procent av de till ledningsorganet under försöksperioden avsatta medlen från anslaget Allmänna försäkringskassor. Övriga delar av ett överskott eller underskott till försöksverksamheten regleras för statens del via anslaget Sjukpenning och rehabilitering. Regeringen föreslår att finansieringen av försöksverksamheten för år 1998 sker på samma sätt.

Den finansiella ramen, parternas resursandelar samt principerna för fördelning av över- och underskott för år 1998 bör utformas i enlighet med nuvarande regler och i samstämmighet mellan de berörda parterna och efter samråd med Riksförsäkringsverket och Socialstyrelsen.

Den nu föreslagna förlängningen föranleder ändring i 11 § i lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst.

8 Arbetsvillkor för rätt till delpension

Regeringens förslag: För att vara försäkrad för delpension skall den sökande, under året omedelbart före det att delpension avses börja utgå eller den tidigare dag då ansökan görs, ha förvärvsarbetat under minst 80 dagar fördelade på minst fem månader.

Skälen för regeringens förslag: En förvärvsarbetande som fyllt 61 år och minskar sin arbetsinsats kan under vissa förutsättningar erhålla delpension. Delpension betalas då ut med 55 % av inkomstbortfallet. Pension kan dock bara utges för högst tio timmars minskning av arbetstiden per vecka.

För att delpension skall kunna utges krävs bl.a. att den försäkrade har haft pensionsgrundande inkomst under sammanlagt minst tio år fr.o.m. 45 års ålder.

Därutöver skall den sökande under de senaste tolv månaderna ha förvärvsarbetat under minst 75 dagar fördelade på minst fyra månader enligt bestämmelserna om arbetsvillkor i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring.

Det senare arbetsvillkoret följer således reglerna i arbetslöshetsförsäkringen. Arbetsvillkoret för denna försäkring har dock ändrats och kravet är nu att förvärvsarbete skall ha utförts under minst 80 dagar fördelade på minst fem månader. Av detta skäl bör även bestämmelserna avseende delpensionsförsäkringen ändras på motsvarande sätt.

Den föreslagna justeringen är av marginell betydelse och medför inga kostnadseffekter. Skälet till förändringen är endast att arbetsvillkoret i delpensionslagen bör överensstämma med reglerna i lagen om arbetslöshetsförsäkring. Förändringen bör träda i kraft den 1 juli 1995 och tillämpas för dem som ansöker om delpension efter den 1 juli 1995 och där delpension börjar betalas ut för tid efter ikraftträdandet.

9 Författningskommentarer

9.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter

Ändringarna kommenteras i den allmänna motiveringen (avsnitt 4).

9.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

4 kap.

3 §

Genom ett tillägg i *fjärde stycket* ges föräldrar som har gemensam vårdnad om ett barn, men där den ena föräldern inte har rätt till föräldrapenning, möjlighet att tillgodogöra sig hela det antal dagar som föräldrapenning kan utges för barnet. Det kan t.ex. röra sig om fall där den ena föräldern inte uppfyller kravet att ha varit inskriven hos försäkringskassan i minst 180 dagar eller som en följd av bosättning eller förvärvsarbete i annat land inte skall omfattas av svensk lagstiftning. Den förälder som har rätt till föräldrapenning får sålunda, i dessa fall av gemensam vårdnad, uppbära föräldrapenning även under de dagar som enligt bestämmelsen i tredje stycket tillkommer den andra föräldern.

Den nya bestämmelsen föreslås träda i kraft den 1 juli 1995 och tillämpas i fråga om föräldrapenning för vård av barn som är fött den 1 januari 1995 eller senare. Detta innebär att för barn födda före januari 1995 kommer de äldre bestämmelserna att gälla, dvs. i praktiken de övergångsbestämmelser som meddelats till nuvarande regler.

9 a §

Genom paragrafen, som är ny, införs en avräkningsregel som gör det möjligt att, när föräldrapenning med anledning av ett barns födelse betalas ut, beakta att det för barnet har utgetts en motsvarande förmån enligt utländsk lagstiftning. Avräkningsregeln innebär att det antal dagar som föräldrapenning enligt 3 § högst kan utges sammanlagt till föräldrarna skall minskas med de ersättningsdagar som utgetts för barnet enligt den utländska lagstiftningen.

Avräkning skall göras för den utländska ersättningen oavsett vem av föräldrarna som uppburit ersättningen. Dagar för vilka den ena föräldern har uppburit ersättning enligt ett annat lands lagstiftning kan således

räknas av från dagar med föräldrapenning enligt lagen om allmän försäkring som den andra föräldern önskar ta ut. Avräkningen skall dock i första hand göras från de dagar som den förälder som uppburit den utländska ersättningen har rätt att själv uppbära och med de dagar för vilka gäller ett krav om att föräldern under minst 240 dagar före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för födelsen varit försäkrad för sjukpenning. Vad som i övrigt gäller för avräkningen kommenteras i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.2).

Av den allmänna motiveringen framgår också att avräkning skall göras inte bara för förmåner som utgetts enligt ett lands socialförsäkringslagstiftning utan också i de fall det har förelegat en lagstadgad skyldighet för arbetsgivaren att utge lön eller annan ersättning vid föräldraledighet.

I den allmänna motiveringen har framhållits att en motsvarighet till paragrafens avräkningsregel finns i artikel 35.4 i förordning (EEG) nr 1408/71. Avsnittet innehåller en beskrivning av regelns tillämpningsområde. Här kan framhållas att tillämpningen av den svenska nationella avräkningsregeln kommer att påverkas av EG-domstolens praxis i fråga om tolkningen av förordningens avräkningsregel. Vidare kan framhållas att det enligt artikel 84 i förordning (EEG) nr 1408/71 föreligger en allmän skyldighet för myndigheter och institutioner i medlemsstaterna att bistå varandra och handla som om de tillämpade sin egen lagstiftning. I artikel 33 i förordning (EEG) nr 574/72 (tillämpningsförordningen till förordning (EEG) nr 1408/71) ges föreskrifter som innebär att institutionen i den medlemsstat som skall ge ut förmåner får begära upplysningar från institutioner i en annan medlemsstat om vilka perioder de senare institutionerna har gett ut förmåner för samma moderskap. Uppgifter som lämnas i ett svenskt ersättningsärende rörande moderskapsförmåner som uppbärs eller tidigare har uppburits i ett EU-land eller en stat som omfattas av EES-avtalet kan således av försäkringskassan kontrolleras med institutionen i det andra landet. Däremot är möjligheterna begränsade när det gäller att kontrollera uppgifter om förmåner som uppburits från länder som står utanför det ovan nämnda europeiska samarbetet. Oriktiga uppgifter kan emellertid medföra att föräldrapenningen med stöd av 20 kap. 3 § lagen om allmän försäkring dras in eller sätts ned. Detta följer av 3 kap. 17 § andra stycket och 4 kap. 18 § den lagen. Oriktiga uppgifter kan vidare medföra att krav ställs på återbetalning enligt bestämmelserna i 20 kap. 4 § samma lag.

Föräldrapenning som utgetts för tid före ikraftträdandet omfattas inte av de nya bestämmelserna. En utländsk förmån som uppburits före ikraftträdandet kan dock räknas av mot dagar med föräldrapenning som en förälder tar ut efter ikraftträdandet. Någon övergångsbestämmelse om detta behövs inte.

16 §

Ändringen kommenteras i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.2).

18 kap.

14 §

Som anförts i avsnitt 6 föreslås att budgetåret för de allmänna försäkringskassorna skall anpassas till det statliga budgetåret. Detta innebär att budgetåret från och med år 1997 skall omfatta ett kalenderår och att det övergångsvis, från och med den 1 juli 1995, skall omfatta 18 månader. Denna ändring till kalenderår framgår av paragrafens *första stycke*.

I *andra stycket* finns föreskrifter om skyldighet för styrelsen för en allmän försäkringskassa att lämna årsredovisning till revisorerna, Riks-försäkringsverket och berört landsting eller berörd kommun. I denna bestämmelse anges nu bara att årsredovisningen skall lämnas årligen. Avsikten är dock att sådan redovisning även fortsättningsvis skall lämnas senast en viss tid efter budgetårets slut. Denna tidpunkt avser dock regeringen att ange i förordning sedan motsvarande reglering är klar för det statliga myndighetsområdet.

9.3 Förslaget till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1992:863) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring och hälso- och sjukvård, dels ändring i samma lag

2 §

Förlängningen av lagens giltighet föranleder en ändring i den bestämmelse varigenom sjukvårdshuvudmans kostnadsansvar avgränsas i tiden.

9.4 Förslaget till lag om dels fortsatt giltighet av lagen (1994:566) om lokal försöksverksamhet med finansiell samordning mellan socialförsäkring, hälso- och sjukvård och socialtjänst, dels ändring i samma lag

11 §

Vid förlängningen av lagens giltighetstid bör bestämmelsen om tjänstgöringstid för ledamöter och ersättare i förbundsstyrelse anpassas till de fyraåriga mandatperioder som från de allmänna valen 1994 gäller för kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige samt även för försäkringskassornas styrelser. En beslutad ändring i lagen om allmän försäkring av tillträdesdagen för försäkringskassornas styrelser från den 1 juli till den 1 januari (SFS 1994:1655) får däremot inte effekt förrän den 1 januari 1999 och föranleder därför ingen ändring av bestämmelsen att tillträdesdag för ledamot eller ersättare som utses av försäkringskassa är den 1 september. För ledamöter och ersättare valda – av kommunfullmäktige och landstingsfullmäktige – efter 1994 års allmänna val men före lagens

ikraftträdande måste fyllnadsval hållas innan deras treåriga tjänstgöringstider löper ut, om beställarförbundet skall bestå därefter. Detta anges i övergångsbestämmelsen.

Prop. 1994/95:197

9.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring

3 §

Paragrafen innehåller vissa bestämmelser om vem som är försäkrad enligt lagen. Det föreskrivs bl.a. att försäkringen gäller personer som under viss tid före den dag då pension avses börja utges eller den tidigare dag då ansökan görs har förvärvat arbetat i viss omfattning. Därvid hänvisas till bestämmelserna om arbetsvillkor i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring. Hänvisningen har nu ändrats för att överensstämma med nämnda arbetsvillkor som det är utformat från och med den 1 januari 1995.

Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 1 och 4 §§ lagen (1981:691) om socialavgifter¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 kap.

1 §²

En försäkrad som avses i 1 kap. 2 § skall på det avgiftsunderlag som anges i 3 – 5 §§ för varje år betala

1. sjukförsäkringsavgift med 9,12 procent,
2. folkpensionsavgift med 6,03 procent,
3. tilläggspensionsavgift med 13,00 procent,
4. delpensionsavgift med 0,20 procent *samt*
5. arbetsskadeavgift med 1,40 procent.

1. sjukförsäkringsavgift med 6,92 procent,
4. delpensionsavgift med 0,20 procent,
5. arbetsskadeavgift med 1,40 procent,
6. arbetsmarknadsavgift med 2,20 procent.

4 §³

Grunden för beräkning av avgift enligt 1 § 1 och 5 utgörs av inkomst av annat förvärvsarbete som avses i 3 kap. 2 eller 2 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Grunden för beräkning av avgift enligt 1 § 1, 5 och 6 utgörs av inkomst av annat förvärvsarbete som avses i 3 kap. 2 eller 2 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Grunden för beräkning av avgift enligt 2 – 4 utgörs av inkomst av annat förvärvsarbete som avses i 11 kap. 3 § lagen (1962:381) om allmän försäkring.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1995 och tillämpas första gången i fråga om egenavgifter som beräknas på grundval av 1997 års taxering.
2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om egenavgifter som beräknas på grundval av 1996 och tidigare års taxeringar.

¹ Lagen omtryckt 1989:633.

² Senaste lydelse 1994:1747.

³ Senaste lydelse 1992:1572.

Lagrådets yttrande

Prop. 1994/95:197

Bilaga 2

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1995-03-06

Närvarande: f.d. regeringsrådet Bengt Hamdahl, justitierådet Bo Svensson, regeringsrådet Arne Bækkevold.

Enligt en lagrådsremiss den 2 mars 1995 (Socialdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Kjell Rempler.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 mars 1995

Närvarande: statsrådet Sahlin, ordförande, och statsråden Peterson, Hellström, Thalén, Freivalds, Wallström, Persson, Tham, Schori, Blomberg, Heckscher, Hedborg, Andersson, Nygren, Ulvskog, Sundström, Lindh, Johansson

Föredragande: statsrådet Hedborg

Regeringen beslutar proposition 1994/95:197 Vissa socialförsäkringsfrågor, m.m.

